

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל
שניאורסאהן

מליובאוויטש

ר"ה – האזינו

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק ד
(תרגום הפשוט)

יוצא לאור על ידי
"מכון לוי יצחק"
כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים וארבע לבריאה
שבעים שנה להסתלקות-היולא של כ"ק הרלווי"צ זללה"ה

לזכרון

הצדקנית הרבנית מרת חנה ע"ה שניאורסאהן

בת הצדקנית הרבנית מרת רחל ע"ה

ובת הרה"ג הרה"ח ר' מאיר שלמה ע"ה

נפטרה ביום השבת קודש, ו' דעשי"ת, בעלות המנחה

שנת ה'תשכ"ה

ת' נ' צ' ב' ה'

אמו של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח

הכתובת להשיג השיחות באינטרנט:
<http://www.torah4blind.org>

להביא את 770 הביתה!

כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל הקובצים והעלונים המחולקים בכל ליל שבת קודש

כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית!

קבצים גרפיים וקבצי טקסט:

דבר מלכות: שיחות כ"ק אד"ש מה"מ מהשנים תנש"א-תשנ"ב.

יחי המלך: קונטרס שבועי, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.

המעשה הוא העיקר: לקט הוראות למעשה בפועל משיחות כ"ק אד"ש מה"מ (החל משנת תשמ"ח).

שיחת הגאולה: גיליון שבועי של ימות המשיח, בהוצאת "האגודה למען הגאולה האמיתית והשלימה".

מעייני חיי: גיליון שבועי לילדים, בהוצאת "מכון לוי יצחק" בכפר חב"ד ב'.

האמונה הטהורה: גיליון שבועי בעניני אחרית הימים.

קבצים גרפיים בלבד:

לקוטי שיחות: שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ היו"ל לקראת כל שבת ב-770,

על-ידי "ועד להפצת שיחות".

חדש לקוטי שיחות (מתורגם): שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ הנדפס בספרי

לקוטי שיחות, בהוצאת "מכון לוי יצחק" בכפר חב"ד ב'.

להקהיל קהילות: גיליון שבועי מתורתו של משיח בעניני הקהלת קהילות בשבת,

בהוצאת צא"ח העולמית, ניו-יורק.

קבצי טקסט בלבד:

פנימיות: ירחון לבני הישיבות, בהוצאת מרכז את"ה בארץ הקודש.

ליקוט ניגונים: שתי חוברות על הניגונים שניגן וביאר כ"ק אד"ש מה"מ, בהוצאת קה"ת (תשנ"ב).

דרך הישרה: (אידיש) קונטרס מיוחד לילדים, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.

לעבן מיט דער צייט: (אידיש) קטעים לפרשת השבוע מתוך הספר, בהוצאת ישיבת

"אהלי תורה", ניו-יורק.

דבר תורה: (אידיש) דף שבועי לילדים, היו"ל על-ידי מוסד חינוך "אהלי תורה", ניו-יורק.

כמו-כן ניתן להוריד באתר את "קונטרס בית רבינו שבבבל"

ושיחת ש"פ שופטים התנש"א

מדור מיוחד לספרים וחוברות באנגלית בעניני גאולה ומשיח!

האתר מנוהל ע"י הרה"ת ר' יוסף-יצחק הלוי שגלוב

וכתובתו: <http://www.moshiach.net/blind>

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

(שבראש השנה) בא רק לאחר הענין העצמי שבראש השנה, מובן, אפוא, שענין ראש השנה שמצד עצמו הוא נעלה עוד יותר מענין התשובה שבו.

במה מתבטאת העבודה של ראש השנה שמצד עצמו – "אמרו לפני כו' מלכות כדי שתמליכוני עליכם"⁶. מובן, שכל עוד ולא קבלו על עצמם את מלכותו יתברך, לא שייך כלל עבודת המצוות. (וכמאמר⁷): "קבלו מלכותי ואחר כך קבלו גזירותי". הרי שגם עבודת התשובה, שענינה הוא לתקן את מה שלא קיימו את גזירת המלך, שייכת רק לאחר קבלת מלכותו יתברך.

כלומר, על ידי העבודה העצמית של ראש השנה: "שתמליכוני עליכם", "לוקחים" את עצמותו ית' עצמו, הנעלה מכל הגילויים: קיום המצוות (גזירות) מגיע עד לרצון העליון כפי שהוא בא למטה בגילוי, שכן המצוות הן רצונו יתברך; עבודת התשובה, המתקנת גם את מה שעשה האדם היפך הרצון, מגיעה לדרגה נעלית יותר מהרצון – אבל עדיין במדרגה שיש לה שייכות עם בחינת הרצון⁸ – גילויים (שכן באותה דרגה ששם אין כל שייכות לרצון – אין בה תפיסת מקום גם לעבודת התשובה על היפך הרצון); אבל עבודת "תמליכוני עליכם", "מגיעה עד

⁶מעשה מיוחד" (ראה לקו"ש [המתורגם] ח"ד בהוספות ע' 330 הערה 26) דתשובה, כי בתשובה יש ב' ענינים: (א) ענין העיקרי שבה – קבלת קיום התומ"צ להבא, והוא ע"ד הציווי "קדושים תהיו" (ב) הרטה על העבר והוא ע"ד הציווי "וערפכם לא תקשו עוד". וב' ציויים אלו – "קדושים גו' וערפכם גו'" – הם ציויים כוללים (סהמ"צ שם). והחידוש מיוחד שבתשובה הוא רק ענין הידוי דברים (שהוא "מעשה מיוחד") ונמנה במנין המצות (סהמ"צ מ"ע עג). – וראה בארוכה לקו"ש נשא תשנ"ג.

⁷ר"ה טו, א. לה, ב.
⁸ע"פ מכילתא שמות כ, ג. תו"כ אחרי פי"ג יל"ש שמות שם.
⁹שלכן איתא הל' בזה שמגעת "בעומק הרצון", "בבעל הרצון" (עיין המשך ר"ה תרצ"א).

א. על הפסוקי "דרשו הוי' בהמצאו", אומרים רז"ל² "אלו עשרה ימים שבין ראש השנה ליוה"כ". בלשון רז"ל זה ישנם לכאורה שני ענינים הפכיים: מהלשון "שבין ראש השנה ליום הכיפורים" משמע שראש השנה ויום כיפור אינם נכללים בעשרה ימים³, ואילו מכך שהגמרא אומרת "אלו עשרה ימים", מוכח שגם ראש השנה ויום כיפור נכללים בחשבון העשרה ימים, שכן בין ראש השנה ויום הכיפורים ישנם שבעה ימים בלבד.

הכרח אפוא לומר, שבראש השנה ויום כיפור ישנם שני ענינים: ענינים העצמי, שאינו ענין התשובה, וענין התשובה שבהם, שבגללו הם נכללים בעשרת ימי תשובה. והסדר הוא, שתחילה צריכה להיות העבודה מחמת הענין העצמי של ראש השנה ואחר כך – עבודת התשובה של ראש השנה. לכן נאמר הלשון "עשרה ימים שבין ר"ה כו'", משום שעבודת התשובה של ראש השנה – שבגללה נכלל ראש השנה בחשבון של עשרת ימי תשובה – באה לאחר העבודה של ראש השנה מצד עצמו⁴.

ב. מצות התשובה היא נעלית מכל המצוות. לכן מועילה התשובה לתקן את כל הפגמים של יתר המצוות, מכיוון והיא "מגעת" למעלה ממקום אליו מגיעים כל המצוות⁵. ומכיוון ואמרנו, שענין התשובה

(1) ישע"י נה, ו.
(2) ר"ה יח, א.
(3) ראה בנדו"ז תענית ה, רע"א. בהנסמן בשד"ח כללים ב, עב.
(4) וכן ביו"כ – ב' ענינים: ענינו העצמי ובה' התשובה שבו, ומהות העצמי דיו"כ הוא החותם של כל עשיית. כמו שמבואר לקמן ע' 130.
(5) לקו"ת אחרי כו, ג. דרמ"צ מצות וידוי ותשובה. – וי"ל שמשמע זה לא מנה הרמב"ם תשובה במנין תרי"ג מצוות, כי היא נעלית מהם וכוללת אותם, וציויים הכוללים אינם נמנים במנין המצוות (ספר המצוות שרש ד). – ואין להקשות דמ"מ תכנס במנין המצות לפי שיש בו

מא.

עודד והוא העיקר – שכן תהי' לנו בפו"מ, ויתירה מזה, שכבר היתה לנו, בלשון עבר, ובפרט ע"פ הפתגם הידוע של רבותינו נשיאינו ע"ד הפירסום דביאת המשיח בעיתונים, כפי שנתקיים בפועל ממש בתקופה האחרונה שנתפרסם בכו"כ עיתונים בעולם כולו (ויש להוסיף ולפרסם עוד יותר) ש"הנה זה (המלך המשיח) בא"י, ותיכף – כבר בא – בפועל ממש, למטה מעשרה טפחים, ובגלוי לעיני כל באי עולם, ועאכו"כ, לעיני כל ישראל³, ותיכף ומיד ממש.

(משיחות ש"פ נצבים תנשא. יום ב' דר"ה, וש"פ וילך ו' תשרי תשנ"ב)

- 1) ראה סוד"ש תורת שלום ע' 12: „דער רבי (אדמ"ר הזקן) האָט געזאָגט אַז משיח וועט שטיין אין גאַזעטן . . . אַלע אידען וועלען זיין פאַרטיג צו ביאת המשיח גלייך ווי עס שטייט אין גאַזעטען אַז ער גייט“.
- 2) שה"ש ב, ח. ובשהש"ר עה"פ.
- 3) סיום וחזתם פ' ברכה.

לקוטי

עצמותו ית' עצמו כפי שהוא למעלה מכל הגילויים⁹.

בזאת תובן גם רוממותן של נשמות ישראל, ש"מגיעות" אל עצמותו ית' עצמו, שלכן הן יכולות לעורר אצל הקב"ה עצמו את הרצון להיות מלך. אבל בכדי להגיע אל עצמותו ית' ממש נדרש ביטול פנימי שמצד עצם הנשמה¹⁰, המתבטא בהכרתה – הבקשה "מלוך על העולם כולו וכו'".

ג. שם שנקרא כך בתורה, אינו שם הסכמי (שם שהוסכם בצורה סתמית), אלא מבטא את החיות (המהות) של הדבר הנקרא בשם זה¹¹. בשם "ראש השנה" נרמזים¹² הענינים האמורים. "ראש" מכיל בתוכו א) את המהות והיתרון של הראש מצד עצמו, למעלה מכל האברים, ב) בו כלולה חיות כל האברים, ג) הראש מנהיג את כל האברים גם לאחר שהחיות נמשכת בהם. כך הוא גם בראש השנה: א) העבודה של ראש השנה מצד עצמו – "שתמליכוני עליכם", ה"מגיעה" עד לעצמותו ית', כנ"ל – היא בדרגה נעלית מלהיות בערך לעבודה של כל ימי השנה, ב) עבודת התשובה של ראש השנה, יש לה ערך וקשר עם המצוות (הגזירות), אבל היא נעלית מהן והיא ככלל הכולל את כולם, ג) ההשפעה של ההחלטה הטובה שבראש השנה, על קיום המצוות של כל השנה – היא כמו הראש שמנהיג את האברים.

ד. על ראש השנה נאמר¹³: "מצות היום בשופר". לפי האמור מובן, ששלשת העבודות של ראש השנה – "שתמליכוני עליכם", תשובה וקיום המצוות – ישנם במצות היום –

- 9) ראה בארוכה המשך ר"ה תש"ג. ועוד.
- 10) וכשמתגלית עצם הנשמה היא ממשכת את העצמות או שנעשית כלי (ראה סד"ה מי א"ל סוס"ב ס' תרכ"ז) להעצמות שמושרשת בו.
- 11) תניא ח"ב, פ"א.
- 12) לקו"ת תבוא מא, ג. עטרת ראש בתחילתו.
- 13) ר"ה כו, א.

ראש השנה

שיחות

בשופר¹⁴, והדבר (ככל הענינים שבפנימיות התורה) נרמז גם בנגלה.

הרמב"ם בהלכות תשובה אומר¹⁵: "אף על פי שתקיעת שופר בראש השנה גזירת הכתוב רמז יש בו כו' וחזרו בתשובה". צריך להבין, מדוע קבע הרמב"ם ענין זה של תקיעת שופר בהלכות תשובה ולא בהלכות שופר? אף אמנם מדובר כאן אמנם אודות תשובה, אבל מאחר שהוא רמז וטעם על תקיעת שופר, היה לו לקובעו בהלכות שופר – כפי שעשה הרמב"ם במקום אחר: הרמב"ם נותן טעם¹⁶ לטבילה במקוה, "אלא גזירת הכתוב היא כו' אף על פי כן רמז יש בדבר כו' לטהר נפשו מטומאת הנפשות כו' ודעות הרעות כו' במי הדעת טהור כו'", אבל בכל זאת אינו קובעו בהלכות תשובה אלא בהלכות מקואות, שכן זהו רמז וטעם למקוה.

גם צריך להבין: בגמרא נאמר¹⁷ "אמרו לפני כו' מלכיות כדי שתמליכוני עליכם כו' ובמה בשופר". הרי שעל ידי השופר נפעל גם התמליכוני¹⁷; מדוע, אם כן, אין הרמב"ם

14) ובוה יובן מה שמבואר בד"ה בחכמה יבנה בית לאדה"ו (נדפס תשכ"ב. וראה גם במאמרים שנשמנו שם) הטעם שצריך לומר פסוקי מלכיות זכרונות ושופרות כי "כדי שיהי' בחי' קיום לדבר בבחי' חותם אי"ז אלא עפ"י התורה דוקא". ולכאורה א"מ למה א"צ להביא ראי' מן התורה על המשכות שבכל המצוות, ורק על המשכה שבשופר.

– והענין, צורך החותם הוא רק כשהמשכה היא מבחי' שלמעלה לגמרי מהשתלשלות (בבחי' התשובה ומכ"ש בחי' שתמליכוני).

ובוה יובן מ"ש בהמאמר שם: "כמו שגם בסודות וריון דאורייתא שבוהר הקדוש אנו רואים שלא יסמך בעל המאמר בלתי שיביא ראי' ברורה לדבריו באיזה פסוק מן התורה או מן הנביאים כי בלתי זה אין למאמרו וסודו קיום כלל וד"ל". שבסודות וריון דאורייתא, מבחי' שבתורה שלמעלה מהשתל' – הצורך להביא ראי' מפסוק.

15) פ"ג, ה"ד.

16) סוף הלכות מקואות. – וכנראה שטעות הדפוס שם וצ"ל במי הדעת הטהור טהור.

17) כפשט הל', וכ"מ מכוונות תק"ש, וכ"כ בלקו"ת דרושי ר"ה נ, ד. ובכ"מ בדא"ח בפ"י. ועדמשי"ג מ"א א. ומשי"כ בתוספתא ר"ה (פ"א, יא), הוא עוד ענין בשופר.

הוספה

בשורת הגאולה

מ.

דעם ענין הכי עיקרי – גאולה האמיתית והשלימה, תיכף ומיד

ממש.

ובפרט אז עס זיינען שוין פאראן כמה סימנים אויף דעם – אנהויבנדיק פון דברי חז"ל כמה שנים ודורות לפני זה: „כלו כל הקיצין ואין הדבר תלוי אלא בתשובה“, און כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו האט מסביר געווען אז תשובה האט מען שוין אויך אויפגעטאן, און מ'שטייט שוין „הכן כולכם“²⁰, און מ'שטייט אזוי שוין אַ משך זמן.

(ברכת כ"ק אדמו"ר שליט"א לאחרי התרת נדרים, ער"ה תשנ"ב)

מביא בשופר גם את ענין "תמליכוני"? לאור האמור לעיל (אודות שלושת הענינים ב"ראש" ובראש השנה) אפשר לבאר כי גם בשופר ישנם שלשה ענינים: א) מצות תקיעת שופר על כל פרטי דיניה, את זאת מונה הרמב"ם בין תרי"ג המצוות וקובעו בהלכות שופר.

ב) בחינת התשובה הקיימת ברמז בתקיעת שופר, שהיא למעלה מן המצוות – ולכן קבע הרמב"ם ענין זה שבשופר בהלכות תשובה ולא בהלכות שופר, שכן בהלכות שופר הוא דן רק אודות מצות שופר ופרטי דיניה, ואילו התשובה היא למעלה מהמצוות והיא רק מרומזת בשופר¹⁸.

וזהו הרמב"ם גם מדייק בלשונו: "אף על פי שתקיעת שופר בראש השנה גזירת הכתוב", למרות שתקיעת שופר היא גזירה מצוה, בכל זאת "רמז יש בו", מרומז בו ענין נוסף שהוא למעלה מהמצוה עצמה (כשם שכל רמז מורה על דבר שהוא למעלה מלהתלבש באותיות; ומסוגל להתבטא רק על-ידי רמז) וזוהי בחינת התשובה –

ג) ה"תמליכוני עליכם" שנפעל על ידי תקיעת שופר, ענין זה הנו נעלה לגמרי ממצות שופר, ואינו יכול להתבטא אפילו באופן של רמז – שכן גם "רמז" הוא תנועה של גילוי, ואילו "תמליכוני" הוא התבטלות העצמית שבעצם הנשמה¹⁹.

ה. לפי זה גם תובן השייכות של הפסוק "יבחר לנו את נחלתנו גו'" לפרק "למנצח לבני קרח" הנאמר לפני תקיעת שופר.

ועד"ז בעוד מדרז"ל בזה. וראה דברי רס"ג (הובא בלקו"ש [המורגם] ח"ד ע' 339).

18) משא"כ הרמז שמטבילה כו' אף שענינו לתקן הפגמים כו' מ"מ הו"ע תיקון פרטי "לטהר נפשו כו' מדיעות הרעות כו' במי הדעת הטהור", ולכן שייך זה להלכות מקואות.

19) רמזו בחינה זו בשופר הוא המיצר שבו – לא מיצר דעוונות, כ"א זה שהוא "עם" ולא במרחב בעצמות ששם מושרש. ולכן זה נוגע בהעצמות (עיי' ד"ה שה"מ תש"ג בסופו. המשך ר"ה תרצ"ה בסופו).

בחירה אמיתית, משמעותה שהבחירה אינה באה בגלל שום סיבות וטעמים צדדיים, אלא רק מחמת הבחירה הפשוט של הבוחר, שכן כשישנה סיבה שבגללה הוא בוחר, הרי הסיבה מכריחה אותו לבחור ואין זו בחירה פשוט²⁰. לפי זה צריך להבין: איך אפשר לחבר את "יבחר לנו את נחלתנו גו'" עם העבודה של תקיעת שופר – מאחר שה"יבחר" בא בגלל העבודה של תקיעת שופר הרי לכאורה אין זה בחירה פשוט?

אולם לאור הביאור דלעיל, הדבר מובן: העבודה של "מצוה" ו"תשובה" שבשופר, אינן מגיעות אל עצמותו ית', מקום הבחירה החפשית, הן ממשיכות גילויים בלבד – אתערותא דלעילא הבאה על ידי ובגלל אתערותא דלתתא; דוקא הביטול העצמי של עצם הנשמה שבשופר – "תמליכוני" – "מגיע" עד עצמותו ית', שם בני ישראל הם דבר אחד עם הקב"ה והוא בוחר בהם מצד עצמו בבחירתו החפשית – ולא שתקיעת שופר היא סיבה הפועלת ומעוררת את ה"יבחר"²¹.

ו. לגבי עצמותו ית' הרי אין כל הגבלות ח"ו. ומאחר וההמשכה, הנמשכת בראש השנה כתוצאה מתקיעת שופר, היא מעצמותו ית', בהמשכה זו לא שייך כל חשבונות ואין שם כל הגבלות מחמת סדר השתלשלות – הרי ודאי שהמשכה זו תהיה כפי רצונו ית', ורצונו ודאי שהוא טוב (ככתוב "באור פני מלך" שם מצוי רק "חיים"), וטוב בגשמיות (כידוע²² שעצמותו ית' קשור כביכול עם הגשמיות), שיומשך מעצמותו ית' כתיבה וחתומה טובה לשנה טובה ומתוקה בטוב הנראה והנגלה.

(משיחת ר"ה ושמוחת בית השואבה תשכ"ג)

20) ראה לקו"ש [המורגם] ח"ד ע' 290 וע' 324 ואילך.

21) ראה ד"ה יבחר לנו תש"ג סעיף יד: "דהמשכת הרצון משם אינו ענין הכרחי כלל מאחר שהוא מצד העצמות ממש בלי שום התערבות כלל".

22) ראה תורת שלום ע' 12 וע' 120.

1) סנהדרין צו, ב.

2) ל' כ"ק מו"ח אדמו"ר במכתבו מכ"ו אד"ר תרח"ץ – אגרות קודש שלו ח"ד ע'

רעט. וראה „היום יום" ט"ו טבת.

הענין הכי עיקרי - גאולה האמיתית והשלימה, תיכף ומיד ממש.

ובפרט לאחר שישנם כמה סימנים על זה, החל מלשון חז"ל מכמה שנים ודורות לפני זה "כלו כל הקיצין ואין הדבר תלוי אלא בתשובה", וכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו הסביר שגם ענין התשובה ישנו כבר ונמצאים כבר במעמד ומצב ד"הכן כולכם"²⁰; וגם במעמד ומצב זה - נמצאים כבר משך זמן.

האזינו

ולמועדים ולימים ושנים, ותשמע הארץ, לא עשו מצות שניתנו להם בארץ לקט ושכחה ופיאה תרומות ומעשרות שמימים ויובלות. ד"א האזינו השמים, שלא עשו כל מצות שניתנו להם מן השמים ולא עשו כל מצות שניתנו להם בארץ".

צריך להבין, מה מוסיף (בפירוש הפסוק) הפירוש השלישי על השני? לכאורה הפירוש השלישי זהה למה שנאמר בשני, ששמים וארץ יעידו אם בני ישראל מקיימים את המצוות שניתנו מן השמים ואת המצוות שניתנו בארץ.

אין לומר שהפירוש השלישי אינו גירסה נכונה² – שהרי גם בכתבי יד ישנים ובדפוסים ישנים נמצא אותו הלשון בפירוש השלישי.

ההבדל בלשון בין הפירוש השני לשלישי הוא: בפירוש השני הוא מפרט את המצוות השייכות לשמים ואת השייכות לארץ; בפירוש השלישי אינו מפרט ואינו מבדיל בין שייכותן לשמים או לארץ, כמו כן הוא עוד מוסיף את תיבת "כל", בין במצוות "שניתנו להם מן השמים" ובין במצוות "שניתנו להם בארץ", בכך הוא גם רומז, שכל המצוות יש להן שייכות הן לשמים והן לארץ.

וצריך להבין מהו ההבדל בין עבודת המצוות עליה דנים בפירוש השני – שבעבודה זו נחלקות המצוות: מצוות שיש להן שייכות לשמים ומצוות שיש להן שייכות לארץ – לבין העבודה שבפירוש השלישי, שבה שייכות כל המצוות הן לשמים והן לארץ.

כמו כן צריך להבין: לפי הפירוש השני שבספרי שב"האזינו השמים" מפרט רק את המצוות שיש להן שייכות לשמים וב"תשמע הארץ" הוא מפרט רק את המצוות שיש להן שייכות לארץ, יוצא איפוא, שלכל מצוה ישנה רק עדות אחת – שמים מעידים רק על

א. על הפסוק "האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי", מביא ה"ספרי" מספר פירושים: שמושה רבינו העמיד עדים, שיעידו על עבודת בני ישראל, וכדי שאף אחד לא יוכל להכחיש, בחר משה רבינו את השמים והארץ כעדים, משום "שהם קיימים לעולם ולעולמי עולמים".

פירוש זה שהנו האחרון מבין הפירושים שהספרי מביא: "משה העיד כו", אינו פירוש גרידא (שלכן לא נאמרו בו התיבות "דבר אחר" כמו בפירושים הקודמים), אלא הוא סיכומם של הפירושים הקודמים: בפירוש הקודמים מתבארים סוגי העבודה, כל פירוש דן בסוג עבודה אחר, ולאחר שהספרי מבאר את פרטי סוגי העבודה והפירושים השונים (שאינם חלוקים אחד עם השני אלא "מר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי" – כל פירוש מבאר סוג אחר), הוא מסכם את הענין בכלליותו – "משה העיד בישראל כו". וכדלקמן.

וזהו גם הטעם שרש"י בפירושו על החומש – (כידוע עד כמה הפליאו רבותינו נשיאנו את פירוש רש"י¹, משום שרש"י בפירושו מביע את פנימיותה של התורה) – מביא רק את הענין האחרון שבספרי, שכן זהו הסיכום הכללי והסך הכל של פירושים אלה.

ב. בין שאר הפירושים על הפסוק אומר הספרי: ד"א האזינו השמים, על שם שניתנה תורה מן השמים, שנאמר אתם ראיתם כי מן השמים דברתי עמכם, ותשמע הארץ אמרי פי, שעליה עמדו ישראל ואמרו כל אשר דיבר ה' נעשה ונשמע. ד"א האזינו השמים, שלא עשו מצות שניתנו להם מן השמים, ואלו הם מצוות שניתנו להם מן השמים עיבור שנים וקביעות חדשים שנאמר והיו לאותות

לזכות

כ"ק אדונו מורנו ורבינו

מלך המשיח

ויה"ר שע"י קיום הוראת

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח (בשיחת ב' ניסן ה'תשמ"ח)

להכריז יחי, יקויים הבטחתו הק',

שההכרזה תפעל ביאת דוד מלכא משיחא'

יחי אדונו מורנו ורבינו מלך המשיח

לעולם ועד

(2) כיש מגיהים שם.

(1) "היום יום" כט שבת.

"מצות שניתנו להם מן השמים" וארץ מעידה רק על ה"מצות שניתנו להם בארץ" – והרי מוכרחים להיות שני עדים.

גם יש להבין בכל שלשת הפירושים: תורה ומצוות הרי ניתנו מהקב"ה, שהוא באין ערוך נעלה משמים וארץ. וכאשר רוצים לעורר יהודי ולשכנע אותו לקיים תורה ומצוות, משיגים זאת בדרך קלה יותר אם ידגישו שהתורה והמצוות ניתנו מהקב"ה (וכמו שאומרים בברכת התורה וברכות המצוות: "ונתן לנו את תורתו", הוא נתן לנו תורה שלו; "אשר קדשנו במצוותיו", הוא קדשנו במצוות שלו) ולא בכך ש"ניתנו להם מן השמים" ו"ניתנו להם בארץ".

הן אמת שב"האזינו השמים גו' ותשמע הארץ" כוונתו גם לומר שכאשר יקיימו תורה ומצוות יקבלו את השכר מהקב"ה באמצעות השמים והארץ³ – אך האם זוהי ההתבוננות שצריכה לעורר את נשמת היהודי לעבודת קיום התורה והמצוות, כפרט בימי עשרת ימי תשובה או בין יום כיפור וסוכות (כשקוראים פירשת האזינו), כשצריך להיות "בקשו פניו"⁴, העבודה מצד פנימיות הנשמה?

ג. כפי שהוסבר פעמים רבות⁵, נדרשת מיהודי "עבודה" המתבטאת בשתי קצוות: מצד אחד דורשים ממנו לעבוד את הקב"ה באמונה פשוטה וקבלת עול הנובעת מעצם הנשמה, למעלה מטעם ודעת; ויחד עם זאת צריכה ה"עבודה" לחדור בכוחותיו הפנימיים, שכל ומדות, שגם בהם תורגש האלקות, כלומר "להמשיך" ולקשר את עצם הנשמה עם הכוחות הפנימיים, שיעבוד את הקב"ה לא רק באמונה פשוטה, אלא גם ש"יבין" אלקות, יאהב את הקב"ה, יירא ממנו, וכיו"ב.

כך צריך להיות לא רק בעבודת התורה

(3) פירש"י על התורה.

(4) ראה לקו"ת תצא לו, א. ד"ה לך אמר לבי ת"ש (בסופו) ותש"כ (סה"מ מלוקט ח"ג ע' רפא ואילך).

(5) ראה גם לקו"ש ח"ג [המתורגם] ע' 151 ולקמן ע'

התשובה, שעיקרה היא "בקשו פני" – פנימיות ועצם הנשמה (אלא משום שבקדושה הכל הוא בהתכללות, כולל כל אחד משלושה אלו גם את השנים האחרים).

שלשת סוגי עבודה אלו מרומזים בשלשת הפירושים האמורים שבספרי.

הפירוש הראשון שבספרי ("על שם שניתנה תורה מן השמים כו") דן אודות התורה, שעיקרה היא השגה¹⁰ – "שמים". אלא משום ההתכללות שבתורה ישגם בה בחינת "ארץ" (דיבור שבתורה) ובחינת עצם הנשמה (ההשגה – בהקדמת "בעשה" – המיוסדת על אמונה פשוטה וקבלת עול), אבל עיקרה היא – "שמים".

הפירוש השני דן אודות המצוות, ובהן "המעשה הוא העיקר" – "ארץ", אלא שמחמת ההתכללות שבמצוות, ישנן מצוות¹¹ שיש להן שייכות¹² לשמים – "עיבור שנים וכו'", (נוסף על כך שבכל המצוות, אפילו באותן ש"ניתנו להם בארץ", ישנו גם בחינת "שמים" – כוונת המצוות)¹³. אך פשוט הדבר, שכל המצוות צריכות להיות מיוסדות על קבלת עול – בחינת עצם הנשמה.

– אלו הם שני העדים, שמים וארץ, שישנם בכל מצוה, שכן בכל מצוה צריכים להיות שני הדברים: כוונה (שמים) ומעשה בפועל (ארץ). ואין הם שני ענינים שונים (שכן אז היה יוצא,

(10) וזהו ג"כ מה שבפירוש הראשון נאמר "על שם שניתנה תורה מן השמים" (ולא כבפירוש השני שאומר "מצות שניתנו להם מן השמים" ולא "על שם שניתנו כו"), כי ע"י השגה תופס רק הארה (משא"כ במצות, גם בחי' השמים (כוונה) שבהם, הוא רק בכדי שתהי' המעשה בחיות, והמעשה ממשכת את העצמות. והכוונה אינה אלא בכדי שהמשכת העצמות שע"י מעשה המצות תהי' בגילוי).

(11) גם במצות מעשיות (לא רק חובות הלכות כאהו"ד).

(12) גם מצד הפועל שבהם (לא רק מצד הכוונה). אלא שזהו בחי' שמים שבערך המצוות מצד עצמם, דכללותם הוא בחי' ארץ.

(13) ולכן ממעשה המצות נעשים לבושים בג"ע התחתון (ארץ), ומכוונת המצוות – בג"ע העליון (שמים).

שעל כל חלק לחוד, כוונה או מעשה, ישנה רק עדות אחת), אלא שבמעשה ניכר האם היא בכוונה, והכוונה שונה (עמוקה יותר) כשהיא באה במעשה.

הפירוש השלישי דן אודות תשובה, ולכן נוקט בלשון: "שלא עשו כל מצות כו' מן השמים ולא עשו כל מצות כו' בארץ". כאן קיים חסר בקיום כל המצוות – הן ב"שמים" (כוונה), והן ב"ארץ" (מעשה). הפירוש דן אודות עבודת התשובה, הבאה מפנימיות הנשמה, ומאחר שיש יתרון בנשמות ישראל על תורה ומצוות¹⁴, לכן מסירה התשובה את כל הפגמים, המתהווים על ידי החסרון בקיום המצוות.

ולמרות שעבודת התשובה היא בעיקרה מפנימיות הנשמה, "בקשו פני", היא כוללת בתוכה גם את שתי הבחינות של "שמים" ו"ארץ". אלא שכאן אינם נחלקים לסוגים שונים, שכן בעבודת התשובה מאיר עצם הנפש, שם כל הכוחות הם בהתאחדות.

ה. על ידי זה שמשו רבינו עשה את השמים והארץ לעדות ביחס לעבודת בני ישראל, מונע דבר זה עצמו את החטא (בדוגמת מאמרו של ר' יוחנן בן זכאי¹⁵ "שלא יראני אדם") ונותן כוח לכל שלשת סוגי ה"עבודות" של תורה, מצוות ותשובה.

מכיון שבחודש תשרי צריכים להצטייד בכוחות ל"עבודה" לכל השנה, וכל ההמשכות באות באמצעות התורה, לכן קוראים אז את פירשת האזינו, שעל ידי כך קוראים¹⁶ וממשיכים מהקב"ה את נתינת-הכח לכל סוגי העבודות, ועל ידי כך מקבלים גם את השכר מהקב"ה, המשפיע על ידי שמים וארץ, במשך כל השנה.

(משיחות ש"פ האזינו תשכ"ג)

(14) שלכן מחשבתן של ישראל קדמה לתומ"צ (ב"ר פ"א, ד).

(15) ברכות כה, ב.

(16) ראה תניא ספ"ז.